

سرشناسه:	نوری، رسول، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور:	بررسی فقهی مسئله شبیه‌سازی انسان / رسول نوری؛ [برای] مجمع جهانی شیعه‌شناسی. قم: انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۹۲.
مشخصات نشر:	۲۴۸ ص.
مشخصات ظاهری:	۶۵۰۰۰ ریال؛ ۲۱۰-۲۴۶-۹۶۴-۹۷۸
شایک:	
وضعیت فهرست‌نویسی:	فهرست شده
موضوع:	شبیه‌سازی انسانی (فقه)
موضوع:	شبیه‌سازی
شناسه افزوده:	مجمع جهانی شیعه‌شناسی
شناسه افزوده:	Studies The World Center for Shite
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۲ ن ۹/۵۸/۱۶ B.F.
رده‌بندی دیوبندی:	۲۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی:	۳۲۳۷۰۴۰

بررسی فقهی مسئلهٔ شبیه‌سازی انسان

رسول نوری

مجمع جهانی شیعه‌شناسی

مجمع خبرگان شیعه‌شناسان

بررسی فقهی مسئله شبیه‌سازی انسان

نویسنده: رسول نوری

ناظر علمی: دکتر غلامرضا نورمحمدی،

حجت الاسلام والمسلمین محمد تقی شهیدی پور

ویراستار: محمدعلی محمودیان

صفحه آرا: حمزه زاهدی

ناشر: زمزم هدایت

چاپ: نینوا ۵ نوبت چاپ: اول ۵ تاریخ چاپ:

پاییز ۱۳۹۲ ۵ شمارهگان: ۱۰۰۰ ۵ قیمت: ۶۵۰۰ تومان ۵

شاب: ک ۰۰ - ۲۱۰ - ۲۴۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸

زمزم
هدایت

آدرس ناشر: قم، خیابان دورشهر، نبش کوچه ۳، پلاک ۸۱

تلفن: ۰۲۵۱-۳۷۷۳۰۷۳۵، همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳۲۸۸۷

تقدیم به آن

انسان نازنین و بی‌همتایی که

همهٔ خلاق، سرخوآن نعمت وجودی او و پدران پاک و مطهرش
(صلوات الله و صلوات ملائکته و رسله و انبیائه؛ علیه و علی آبائه اجمعین)
نشسته‌اند،

هر چند اشخاصی چون نگارنده

عزیز تقصیر و کوتاهی و شرم در کوتاهی در ادای حقوق نسبت به
الطاف بی‌منتهایش در پیشگاه خداوندی دارند.

www.ketab.ir

فهرست مطالب

- ۱۱.....چکیده تحقیق
- ۱۲.....مقدمه: اهداف و ضرورت بحث
- بخش اول: کلیات
- ۱۷.....فصل اول: واژه‌شناسی
- ۱۷.....سلول
- ۱۸.....اسیددزوکسی ریبونوکلئیک (DNA)
- ۱۹.....میتوکندری
- ۲۰.....ژن
- ۲۲.....ژنوتیپ و فنوتیپ
- ۲۲.....تولید مثل جنسی و غیر جنسی
- ۲۳.....کروموزوم‌های جنسی
- ۲۴.....استنساخ (شبه‌سازی)
- ۲۴.....لقاح آزمایشگاهی یا IVF
- ۲۵.....سلول‌های بنیادی
- ۲۷.....فصل دوم: تاریخچه پیدایش مسئله شبه‌سازی انسان

فصل سوم: موضوع‌شناسی ۳۹

۱. شبیه‌سازی رویانی ۳۹

۲. شبیه‌سازی تولید مثلی ۴۰

۳. شبیه‌سازی درمانی ۴۲

فصل چهارم: بررسی مواضع سازمان‌های جهانی و ادیان و مذاهب مختلف، در مسئله

شبیه‌سازی انسان ۴۳

شبیه‌سازی از دیدگاه بودائی‌ها ۵۶

بررسی آراء و اندیشه‌های اعتقادی اهل تسنن پیرامون مسئله شبیه‌سازی ۵۹

ا. تشبیه خلق و اعجاز ۶۰

ب. مخالفت با ارادة الهی ۶۴

پ. مخالفت با خلق الله ۶۷

ت. مخالفت با سنت روحانیت ۷۱

ث. مخالفت با سنت نبوت ۷۶

ج. بازپجه قرار دادن ژن‌ها و مخارج ۸۰

بررسی شبهات و دیدگاه‌های فقهی اهل سنت بر این همانندسازی انسان ۸۴

مقدمه ۸۵

۱. قیاس ۸۵

۲. الاستحسان ۸۷

۳. مصالح مرسله ۸۹

۴. فتح ذرایع ۹۷

۵. سد ذرایع ۹۸

۶. سیره و عرف ۹۹

برخی از اشکالات فقهی و حقوقی اهل سنت بر مسئله شبیه‌سازی انسان ۱۰۱

۱. اختلاط در انساب ۱۰۱

۲. سوء استفاده مجرمان ۱۰۳

محکومیت برخی از صور شبیه‌سازی انسان بر اساس قیاس و لاضرر و حدیث «دع ما

یریک» و استحسان ۱۰۵

قاعده: درء المفسد مقدم علی جلب المنافع ۱۲۳

۱۲۹	قاعده: الوسائل لها حكم المقاصد يا: الامور بمقاصدها
۱۳۵	بررسی نسبت پدر و مادری در صور مختلف شبیه‌سازی از نگاه عالمان سنی
۱۳۵	مقدمه
۱۳۷	مستند گفتار نخست
۱۳۸	مستند گفتار دوم
۱۳۹	مستند گفتار سوم
	بررسی حکم فقهی نسبت نوزاد شبیه‌سازی شده با رحم نگهداری کننده از نگاه
۱۴۱	فرهیختگان اهل سنت
	گزارش و بیان و بررسی برخی مشکلات اخلاقی و اجتماعی بر مسئله شبیه‌سازی انسان از
۱۴۲	نگاه عالمان اهل سنت
۱۴۲	انزالی بدن در پدیده شبیه‌سازی
۱۴۴	وحشت از عیبی شدن آمان بهسازی نژادی
۱۴۹	مشکلات ژنتیکی و راه‌حاری برای تکوینی در شبیه‌سازی
۱۵۱	استثمار و سوءاستفاده از زنان

بخش دوم: بررسی حکم استنساخ از نگاه فقهای امامیه

۱۵۵	مقدمه
۱۵۵	گذری بر بعضی اشکالات اعتقادی
۱۶۱	پاسخ به چند پرسش
۱۶۲	صور و فروض مختلف در شبیه‌سازی (تولید مثلی) انسان
۱۶۲	مقدمه
۱۶۵	۱. شبیه‌سازی در فرض تهیه سلول سوماتیک (غیر جنسی) در مجموعه زوجین
۱۸۷	۲. انتقال سلول غیر جنسی به تخمک غیر همسر
۲۱۰	بحث اجاره رحم
۲۱۹	بررسی و تشخیص مصداقی پدر و مادر در صور مختلف مسئله شبیه‌سازی انسان
۲۱۹	مقدمه
۲۳۹	منابع و مصادر تحقیق

چکیده تحقیق

عصاره گفتار از این قرار است که در ابتدا پس از بیان چند امر در بخش اول، فصل آغازین، واژه‌های کلیدی مرتبط با موضوع مورد تعریف قرار گرفت و در فصل دوم تاریخچه پیدایش این مسئله بیان شد و در فصل سوم که مربوط به موضوع شناسی در این مسئله است اقسام و انواع شبهه‌سازی را یادآوری نمودیم و در فصل چهارم که فصل پایانی این بخش شمرده می‌شود؛ مواضع سازمانهای جهانی و ادیان و مذاهب مختلف (الهی و غیر الهی) را در دامنه به نسبت وسیعی، مورد کنکاش و بررسی قرار دادیم و در ادامه؛ به تناسب اندیشه و آراء اهل سنت از زوایا و ابعاد مختلفی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در این قسمت علاوه بر بیان و بررسی برخی شبهات اعتقادی در بررسی جنبه‌های فقهی بعضی از قواعد مشترک فریقین مورد توجه قرار داده شد. در بخش دوم که در ارتباط با بررسی فقهی مسئله شبهه‌سازی انسان از دیدگاه امامیه است، نکات ویژه‌ای مورد توجه قرار گرفته، که

از آن جمله می‌توان به برخی مطالب رجالی و سندی و بررسی اصل احتیاط در مسئله فروج و اجاره رحم و خرید و فروش تخمک و مسئله شبیه‌سازی در خارج از محدوده زوجین اشاره کرد، امید است نوشتار حاضر افق‌های جدیدی در این جهت باز کرده و سر فصلی برای تحقیقات تکمیلی در این زمینه باشد. والسلام

مقدمه: اهداف و ضرورت بحث

تحولات و پیشرفت‌های علم و فناوری در حوزه مسائل زیستی، موجب پیدایش محصول مشترکی با نام مهندسی ژنتیک در قرن اخیر بوده است. پیشرفت‌های مختلف و فراوان در این زمینه، باعث شده که قرن ۲۱ را قرن ژنتیک نامگذاری نمایند. از نتایج و جلوه‌های ویژه این فناوری (مهندسی ژنتیک) شسبیه‌سازی انسان را می‌توان نام برد، اگر چه این دانش نوپا و نوین است، ولی آثار و پیامدهای آن به نظر عمیق و گسترده است. و مبنای منشأ بسیاری از تغییرات در زیات علمی و عملی بشر محسوب خواهد شد. فقه شیعی از یک سو به لحاظ قابلیت‌های بالا و پویایی که در خود داراست، و از سوی دیگر به سبب پیشرفت‌های حاصل شده در علوم مختلف، و برای پاسخ گفتن به مسائل فقهی پیش آمده در این زمینه‌ها، با تکیه بر ابتکار برخی از فقهای سلف^۱؛ که در کتاب‌های خود فصل متمایزی را به این امر (مسائل پزشکی) اختصاص داده‌اند، سزاوار است در کتاب‌های تفصیلی و اجتهادی با توجه به مطالب بیان شده، در باب مستقلی به صورت تفصیلی به

۱. المهدب، تألیف: ابن البراج، ج ۲، ص ۴۴۴؛ السرائر الحاوی، تألیف: ابن ادریس، ج ۳، ص ۱۳۸ و ۱۳۹.

جوانب مختلف هر یک از مسائل پرداخته شده، جواب روشن به هر یک از این فروعات داده شود، تا قدمی در راه تعالی فقه جواهری (اجتهادی) باشد. امید است تحقیق حاضر نیز، گام کوچکی در این مسیر محسوب گردد.

اهداف

۱. مشخص شدن حکم شبیه‌سازی انسان. ۲. با توجه به اینکه ادیان و مذاهب مختلف الهی، دیدگاه خود را نسبت به این مسئله به صورت شفاف بیان نموده‌اند، بر ما نیز لازم است نظر خود را در جهات و جوانب مختلف چنین پدیده‌ای، به صورت روشن بیان نماییم.

سؤالات تحقیق

سؤال اصلی: آیا شبیه‌سازی انسان مطلقاً جایز است و یا به صورت محدود؟ تفاوت شبیه‌سازی انسان با لقاح کلون از زخم چیست؟
سؤال فرعی: در صورتی که شبیه‌سازی انسان به صورت محدود جایز باشد محدودۀ آن چقدر است؟ آیا شبیه‌سازی اعضای انسان جایز است؟ آیا حکم شبیه‌سازی عضو فاقد روح یا دارای روح در انسان یکسان است؟ آیا از مسائل کلامی و اخلاقی در مسئله فقهی می‌توان استفاده نمود یا خیر؟

پیشینه بحث

با توجه به تحقیق و تتبعات میدانی صورت گرفته در مجموعه تألیفات و کتابها و مقالات چاپ شده؛ هنوز کتاب و یا نوشته جامعی که با نگاه فقه جواهری، در ابعاد مختلف به این موضوع پرداخته، و آن را مورد مو شکافی لازم قرار داده باشد، بدست نیامده است؛ هر چند برخی در مجموع از جهانی در ارائه مطالب موفق‌تر از سایرین بوده‌اند. امید است نوشته حاضر نیز گامی، در بالنده ساختن این بحث، بخصوص در زمینه فقهی اش شمرده شود.